

REVISIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2012 rd

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över valfinansieringen vid presi- detvalet år 2012

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2012 statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över valfinansieringen vid presidentvalet år 2012 (B 18/2012 rd) till revisionsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- revisionschef, OFR Jaakko Eskola, Statens revisionsverk, riksdagen
- ekonomichef Auli Kangasmäki, Sannfinländarna r.p.
- partisekreterare Timo Laaninen, Suomen Centern r.p.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Målen med tillsynen över valfinansieringen samt redovisningsskyldigheten

Syftet med lagen om valfinansiering är att förbättra insynen i valfinansieringen och öka informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Lagen reglerar finansieringen av politisk verksamhet. Enligt motiven till lagen är ett av de viktigaste målen att förebygga korruption och att garantera att det finns adekvata resurser för ett fungerande politiskt system. På så sätt värnas demokratin och förtroendet för demokratin. Öppna och ärliga val är hörnstenen i en fungerande västerländsk demokrati. Ett centralt element i öppenheten och insynen är att väljarna får veta varifrån partier och andra som ställer upp kandidater har fått betydande bidrag till sin kampanj. Starkt ekonomiskt beroende av en finansi-

är kan väcka misstankar om att finansiären försöker påverka den som ställer upp kandidater på ett otillbörligt sätt. Tack vare redovisningsskyldigheten finns det mer information om kandidaternas eventuella bindningar. Den förväntas också ha en dämpande effekt på ökningen i kandidaternas kostnader för valkampanjer.

Ett av målen med valfinansieringslagen är att förtydliga vad som ska ingå i redovisningsskyldigheten. På grund av den politiska verksamhetens karaktär kan lagen inte förutse alla tillämpliga situationer som kan uppstå. Med lagen eftersträvas ett redovisningssystem som är tillräckligt heltäckande och samtidigt kan tillämpas utan orimligt stort besvär för kandidaterna. Redovisningssystemet har gjorts så tydligt som möjligt för att tillgodose kandidaternas rättssäkerhet och säkerställa god jämförbarhet för redovisningarna.

Vid presidentval är de partier eller de valombud för valmansföreningar som ställt upp kandidater redovisningsskyldiga. Alla kandidater var uppställda av sitt parti; sammanlagt åtta redovisningsskylda partier.

Statens revisionsverks tillsyn och hur lagen fungerar

Enligt valfinansieringslagen ingår det som anges i 5—8 § i den tillsyn som Statens revisionsverk utövar. Tillsynen är koncentrerad på att övervaka att redovisningsskyldigheten följs och fokus sätts på att redovisningarna ska vara formellt riktiga. De övriga bestämmelserna i lagen ingår inte i revisionsverkets uppgifter. Till exempel restriktionerna enligt 4 § i kandidaternas valfinansiering ingår inte i revisionsverkets tillsynsuppdrag utan i det politiska ansvaret.

Revisionsverket har inga lagstadgade möjligheter att få någon annan information för sin tillsyn över valfinansieringen än det som valfinansieringslagen tillåter. Partierna organiserade sina presidentvalskampanjer på olika sätt. En del partier ledde själva kampanjen och beslutade om kringevenemang. Andra anlät stödföreningar, och då hade partiet begränsad beslutanderätt och var i vissa fall bara en finansiär bland flera andra. Redovisningarna visar att den största valkampanjen finansierades med 2 033 780,25 euro och den minsta med 80 323,97 euro. Genomsnittet var 739 255 euro.

På ett allmänt plan fungerar processen med valfinansieringslagen, anser revisionsverket. Presidentvalet är dock speciellt eftersom det är partiet och inte kandidaten som är redovisningsskyldig. Erfarenheterna från presidentvalet visade att stödföreningarna spelade en mycket framträdande roll i ett flertal kampanjer. Trots det är det partiet som är redovisningsskyldigt och svarar för att redovisningen av valfinansieringen är riktig. Lagen tar inte hänsyn till partiets rätt att få information från stödföreningarna, om de inte själva medverkar till att information ges ut. Revisionsverket kan inte begära information av någon annan än den redovisningsskyldiga. I det här valet fick revisionsverket bokföringsrapporter från alla partier och stödföreningar.

Också de sakkunniga uppmärksammade tillsynsproblemet, som den här gången bara var ett teoretiskt problem, och påpekade att lagstiftningen eventuellt bör ändras. Våren 2013 kommer revisionsutskottet att behandla berättelsen om valfinansieringen vid kommunalvalet. Då har riksdagen behandlat berättelserna om varje typ av val en gång. Därefter kommer utskottet att lägga fram sin uppfattning om behovet att vidareutveckla tillsynen över valfinansieringen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

har ingenting att invända mot berättelsen.

Helsingfors den 22 november 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Matti Saarinen /sd
medl. Olli Immonen /saf
Eero Lehti /saml
Mika Lintilä /cent

Lasse Männistö /saml
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Kari Tolvanen /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Matti Salminen.